

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร
ภายหลังพายุไต้ฝุ่นเกย์: กรณีศึกษาดำบลทะเลทรัพย์
อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ผู้เขียน

นายวรวิทย์ สุภวิมุติ

ปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ ญาณसार

บทคัดย่อ

การศึกษา “รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรภายหลังพายุไต้ฝุ่นเกย์: กรณีศึกษาดำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร” มีวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการในการรับมือหลังประสบภัยของเกษตรกร 2) เพื่อศึกษารูปแบบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการปลูกพืชเศรษฐกิจของเกษตรกร 4) เพื่อศึกษาการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และ 5) เพื่อวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ ข้อมูลที่ใช้ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากการแปลภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายดาวเทียม การสำรวจภาคสนาม การเก็บแบบสอบถามเกษตรกร การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลสถิติทางการเกษตร เทคนิคการวิเคราะห์แฟ้มคะแนนใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร และเทคนิคระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และความเหมาะสมของพื้นที่ต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีวิธีการในการรับมือหลังประสบภัยที่แตกต่างกัน เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถทำการเพาะปลูกใหม่ในปีถัดไปหลังประสบภัยโดยไม่ต้องหยุดพัก พืชที่เกษตรกรเลือกปลูกมากที่สุดหลังประสบภัย ได้แก่ ปาล์ม น้ำมัน รองลงมา ได้แก่ ยางพารา กาแฟ และทุเรียน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกพืชหลากหลายชนิดมากกว่าการปลูกพืชเพียงชนิดเดียว นอกจากนี้ยังมีการหารายได้เสริมด้วยการทำงานรับจ้าง การปลูกพืชอายุสั้น และการเลี้ยงสัตว์

ในด้านรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ช่วงก่อนประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์ในปี พ.ศ. 2532 กิจกรรมการเกษตรหลักของตำบลทะเลทรัพย์ ได้แก่ การทำสวนมะพร้าว การทำสวนยางพารา และการทำสวนผลไม้ผสม หลังจากประสบภัย ได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินโดยการปลูกพืชทดแทนพืชชนิดเดิมที่ได้รับความเสียหาย พืชที่มีการปลูกมาก ได้แก่ ปาล์ม น้ำมัน และยางพารา ส่วนการทำสวนทุเรียน ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นสวนแบบสมัยใหม่ และใช้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ส่วนการใช้ที่ดินในช่วงปัจจุบัน ยางพาราและปาล์มน้ำมันยังเป็นพืชที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากราคาผลผลิตที่สูงขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรมากที่สุด คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตมีราคาดี การอยู่ใกล้กับตลาดรับซื้อ และการมีเงินทุนในการผลิต ปัจจัยทางพฤติกรรมมีอิทธิพลมากเช่นกัน ได้แก่ การปลูกเนื่องจากมีความถนัด และดูแลรักษาง่าย ส่วนปัจจัยทางกายภาพที่มีอิทธิพลมาก ได้แก่ ลักษณะดินมีความเหมาะสม และความลาดชันมีความเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกษตรกรในกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนและผู้ปลูกปาล์มน้ำมันให้ความสำคัญค่อนข้างสูง

สำหรับการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในช่วงปี พ.ศ. 2530-2533 โดยได้รับข้อมูลมาจากเพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่การเกษตร และญาติ ตามลำดับ ปีที่เริ่มมีการปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ ปี พ.ศ. 2529 และมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การคาดหวังว่าผลผลิตจะมีราคาสูง การมีที่ดินอยู่ใกล้ถนน การมีที่ดินมาก การดูแลรักษาง่าย และสภาพภูมิอากาศมีความเหมาะสม ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่ยอมรับ ได้แก่ การพึงพอใจกับการปลูกพืชชนิดเดิม การใช้ต้นทุนการผลิตสูง และที่ดินมีความลาดชันมากเกินไป

การวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลทะเลทรัพย์มีความเหมาะสมต่อการปลูกทุเรียน ยางพารา และปาล์มน้ำมัน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่ปลูกอยู่ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมระดับปานกลางและเหมาะสมมาก

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ แผนพัฒนาการเกษตร และนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้

Thesis Title	Patterns and Changes of Agricultural Land Use After Typhoon Gay: A Case Study of Thale Sap Sub-district, Pathio District, Chumphon Province
Author	Mr. Worawit Suppawimut
Degree	Master of Science (Geography)
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn

ABSTRACT

The study of “Patterns and Changes of Agricultural Land Use After Typhoon Gay: A Case Study of Thale Sap Sub-district, Pathio District, Chumphon Province” has five objectives: 1) to investigate the patterns and strategies chosen by farmers to cope with the post-disaster situation; 2) to investigate the patterns and changes of agricultural land use in Thale Sap Sub-district, Pathio District, Chumphon Province; 3) to investigate factors influencing farmers’ decision for cash crop cultivation; 4) to study adoption of oil palm cultivation of farmers; and 5) to analyze land suitability for cash crop cultivation. Data was derived from interpretation of aerial photographs and satellite imagery, field survey, questionnaires obtained from farmers, interviews from associated officials and agricultural statistics. Point-score analysis technique was used for analyzing factors influencing farmers’ decision, whereas GIS technique was used for land use change analysis and land suitability analysis.

The results show that the farmers had various strategies to cope with the post-disaster situation. Most of them continued their cultivation without suspension. After the disaster, oil palm became the most popular crop, followed by para rubber, coffee and durian respectively. They also adopted crop diversification strategy in order to reduce the risk from single crop dependency. Moreover, being manual labor, growing annual crops and raising animals were

applied to supplement their income.

The study of patterns and changes of agricultural land use reveals that before the disaster occurred in 1989, coconut plantation, para rubber plantation and mixed orchard were the major agricultural land use categories. After the disaster, para rubber was recultivated together with new crops, particularly oil palm. Durian gardening has been modernized and more capital intensive. For the present land use, oil palm and para rubber plantations have expanded continuously because of the increasing price of the products.

Economic factors are the most important factors that influence the farmers' decision for cash crop cultivation; they include high price products, proximity to the market and capital sufficiency. Behavioral factors are also important; they are proficiency to cultivation and convenience to protect. As for the physical factors, soil suitability and appropriate slope are important factors influencing farmers' decision especially these of durian and oil palm farmers.

Adoption of oil palm cultivation of farmers reveals that most farmers received the first information during 1987-1990. The major sources of information were neighbors, followed by agricultural officials and relatives respectively. Oil palm cultivation started in 1986; and after the disaster it has expanded rapidly. The major factors that influence the farmer's adoption are high price expectation, road adjacency of their land, plenty of land, convenience to protect and suitability of climatic conditions. Determinant factors for non-adoption are satisfaction with the current cultivation, high cost of production and steep slope of land.

Analysis of land suitability for cash crop cultivation: durian, para rubber and oil palm indicates that most of land in Thale Sap sub-district are suitable for such crop at medium level. The present cultivated areas of cash crops are utilized at the medium and high suitable levels.

Results of this study can be used for the area development planning, agricultural development planning and can be applied to agricultural land use study in other areas.